

Соціальна психологія, психологія соціальної роботи
НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА
РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Горенко М.В.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

викладач

Проблема відносин жінки і чоловіка в суспільстві завжди актуальна. В сучасному суспільстві вона набуває особливої гостроти, оскільки активізується боротьба за ствердження демократичних норм і принципів, відбувається переосмислення ролі жінки та чоловіка. У цьому контексті вивчення гендерних особливостей, гендерних відмінностей та гендерних стереотипів набувають все більшої актуальності. Гендерні стереотипи потужно впливають на процес соціалізації, визначають її напрямок. В останні роки соціальні норми та цінності стають більш гнучкими, але, незважаючи на це, в суспільстві ще стійко використовуються стереотипи минулого. Тому сучасна молодь намагається виходити за межі стереотипів для повної самореалізації своєї особистості.

Дослідженням гендерних стереотипів займаються вітчизняні та зарубіжні психологи та соціологи, а саме: Арутюнян М., Басков М., Бем С., Гурко Т., Джеклін К., Кленін І., Колберг Л., Лавриненко Н., Маккобі Е., Смелзер Н., Тешфелл Г., Ерхард А.

Гендерні стереотипи пояснюють як уявлення в суспільстві про соціальні ролі чоловіків і жінок, їх психологічні та фізіологічні особливості. Стереотипи в соціумі мають як позитивні, так і негативні сторони. Стереотипи допомагають особі орієнтуватися в обставинах, які не вимагають від неї серйозних роздумів або індивідуальних рішень. Але стереотипи являються підсвідомими стандартами поведінки, в цьому сенсі вони відіграють негативну роль у тих ситуаціях, де необхідна повна інформація та

адекватна оцінка; іноді стереотипи, як певні сталі конструкти, сприяють виникненню та закріпленню консервативності, ворожості до нового.

Традиційно вчені поділяють гендерні стереотипи на три умовні групи. Стереотипи першої групи ґрунтуються на уявленнях про психологічні якості особистості чоловіків та жінок. Згідно цим стереотипам чоловікам приписується активність, здатність до вирішення проблем, логічне мислення. Жіноче начало пояснюється як природно-репродуктивне, тому жінка має бути покірною, емоційною, залежною. Друга група стереотипів об'єднує соціальні ролі представників різних статей. Для чоловіків головними є ролі професійні, для жінок – сімейні (дружина, жінка, берегиня). До третьої групи включають стандартні уявлення про зміст праці. Вважається, що жінки мають працювати у виконавчій та обслуговуючій сфері, чоловіки - у творчій сфері, сфері інструментальної праці.

Дані стереотипи суттєво впливають на розвиток та самореалізацію особистості. Ми згодні з думкою, що негативний вплив гендерних стереотипів позначається на індивідуальному, міжособистісному та соціальному рівнях. На індивідуальному рівні виконання стереотипних гендерних ролей може суперечити власним цілям, пріоритетам, цінностям і, в результаті, відбиватись на психологічному здоров'ї, виборі професії, особливостях сімейних відносин та відносин з оточуючими. Гендерні стереотипи на міжособистісному рівні, на нашу думку, позначаються на якості спілкування індивідів, представників різних статей. Як наслідок, конфлікти, труднощі у спілкуванні, непорозуміння, що також відбивається на розвитку особистості. Соціальний рівень гендерних стереотипів залежить від минулих умов життя, які перешкоджають активному включенню жінок у економічне, політичне життя суспільства. В результаті у жінок можуть виникати труднощі у самореалізації, внутрішні конфлікти, занижений рівень домагань та інші проблеми.

Розподіл гендерних ролей має негативне значення для розвитку не лише окремої особистості, але і всього суспільства. Вважається, що найбільш

вкоринені гендерні стереотипи серед молоді. Молодь, безумовно, найбільш гостро відчуває на собі вплив гендерних стереотипів, оскільки в цей період свого особистісного становлення вона не схильна протиставляти себе оточенню однолітків. Тенденції зміни традиційних гендерних стереотипів та установок сучасної молоді зумовлені трансформаційними процесами щодо соціальних стереотипів взагалі, зменшенням полярності в сприйнятті гендерних ролей, нівелюванням різниці між професійними якостями чоловіка та жінки в сучасному суспільстві тощо [1].

Отже, гендерні стереотипи можуть негативно позначатися на розвитку особистості чоловіків і жінок, виступати суттєвою перешкодою у розвитку індивідуальності. Дотримання гендерних стереотипів нерідко призводить до ситуацій, коли самореалізація та самовираження стає практично неможливим. У таких ситуаціях не враховуються особисті інтереси, губиться почуття власного «Я», формується покірність і залежність.

Наше суспільство йде вперед, а стереотипи залишаються тими ж. Застарілі стереотипи не відповідають реаліям сьогодення і це стає серйозною проблемою і суспільства, і окремої людини. Дана проблема потребує подальшого дослідження та пошуку шляхів, методів, форм роботи по поступовій заміні застарілих гендерних стереотипів на нові, сучасні, які будуть сприяти самореалізації, саморозвитку, самовихованню та позитивній соціалізації підростаючого покоління.

Список використаної літератури:

1. Приходькіна Н. Виявлення гендерних стереотипів та гендерних конфліктів у студентському середовищі / Н. Приходькіна// Конфліктологічна експертиза: теорія та методика. – К., 2006. - С. 113-120.
2. Рябова Т. Стереотипы и стереотипизация как проблема гендерных исследований /Т. Рябова// Личность. Культура. Общество. – Спб., 2003. – Т.V. – Вып. 1-2 (15-16). – С. 120-139.